

מצלמות חיישן תנועה 1136

מוצרי החשמל בשבת בעידן הדיגיטלי / משמרת השבת עמ' 18 איצ'ר החכמה

כמה מפוסקי הדור בכללם מרן הגר"נ קרליץ שליט"א הכריעו שאין איסור לעבור על יד מצלמות אבטחה כאשר אין שום עניין בצילום זה מטעם שהוא פ"ר דלא ניחא ליה וגרמא רחוקה שהוא הולך לדרכו ולמעשה אין שייכות אליו. מרן הגר"נ (=קרליץ) שליט"א הוסיף וכתב במכתב שאם יש לאדם כל שהוא ניחותא בצילום זה בין אם לאדם העובר ובין אם לאדם שהציב את המצלמה הרי זה אסור. אם לאדם המציב יש ניחותא ולא לעובר - מה האיסור ?

הרב ישראל רוזן, תחומין, ל' עמ' 153 ואילך

לפי הבנתנו הבסיסית אין הבדל אם פעולת האדם נעשית על ידי לחיצת כפתור או על ידי הליכה כדרכו וחיישן קולט אותו. אם האדם מתכוון על ידי הליכתו להפעיל מכשיר חשמלי לצורכו - הליכתו אסורה ככל הפעלה חשמלית בידים. באופן מעשי, אם אדם מהלך כדרכו וחיישן תנועה, או חום או חיתוך קרן, או עין מצלמה וכד', קולטים את התנועה, וכתוצאה מכך נפתחת דלת חשמלית (למשל) - ההליכה נחשבת כהפעלת מנוע הדלת בידיים, בלחיצת כפתור....

אם תוצאת החיישן היא רק שינוי זרם (מתח או תדר) בלבד, ולא הפעלה או ניתוק, אנו מתירים עקרונית את הפעלתו לכתחילה... אכן, אם אין צורך חשוב רצוי להימנע מהפעלתו, כ'מדיניות הלכתית' בלבד מתוך חשש ל'מדרון חלקלק'. יש מקום להאריך האם "מדיניות הלכתית" הינה גזירה – ומי בר סמכא לקובעה.

לפיכך, אנו מתירים מעבר לכתחילה תחת מצלמות, גם אם אינן לצורך ביטחון (מצלמות המוצבות לצרכים אחרים, למשל נגד גניבות או לשם פיקוח על עובדים). החיישן (העדשה) קולט כל הזמן את הנעשה מולו, וכל הזמן מתרחשת 'תוצאה' על המסך. כשאדם עובר הוא גורם רק לשינוי התוצאה, דהיינו שינוי התמונה על המסך. לדידנו, כל זה נכלל ב'שינוי-זרם' שיש להתירו. מדוע זה רק שינוי זרם ? ומה לגבי "כתיבה" ?

אכן, הלכה למעשה, יש צורך להכיר איך בדיוק פועל החיישן: האם הוא רציף או ב'מדרגות' ו'קליקים', שאינם נחשבים 'שינוי', אלא 'דרגות ניתוק והפעלה', כמו במאוורר ביתי רגיל של שלוש דרגות.

שאלה מעשית: מי יכול לדעת ? ? ?

כאן מקום להעיר כי ההיתר הוא על ההצטלמות גרידא. שמירת התמונות בדיסק הותרה רק לצורכי בטחון וכד'. יש לאסור איפוא צילום אירועים למשמרת ולהנצחה, בשל איסור מכה בפטיש (אולי רק מדרבנן), ואין כאן המקום להרחיב בשאלה זו.

מה יסוד ההיתר לשמירה לצורכי בטחון ? מה בסיס האיסור – מחלוקת הרב אלישיב והרב אורבך – לעיל בישא יוסף)

בדומה להיתר המצלמות אנו מתירים לכבדי ראייה להשתמש בסורק ידני (דמוי עכבר מחשב), וכן במתקן קריאה לכבדי ראייה הכולל מיקוד אוטומטי ותוכנות להצגת החומר ה'נקרא' על המסך. השיטה היא צילומית ובתוך שכוז היא נכללת בהגדרת 'שינוי תדר בלבד'. מבחינה מעשית אנו דורשים כיסוי כל הכפתורים למניעת ויסות או שינויי הגדלה, ניגודיות וכד'. חיישני איתור (גיי.פי.אס.) דומים מאוד לחיישני צילום, אלא שאינם מאתרים באופן חזותי אלא מאתרים קוד. עמדתנו היא שאיתור זה מותר עקרונית, כמצלמה רציפה, אם אין שום תוצאה המתרחשת על ידי האיתור, כמו הפעלת מדפסת, צופר או טלפון למוקד וכד'. אם ה'תפוקה' היא רק מידע ממוחשב פנימי איננו רואים איסור בדברלכן אישרנו אזיק משמורת בית לשירות בתי הסוהר, וכן לניטור ואיכון אסירים בכלא ועוד.

הענקנו אישור מטעם מכון 'צומת' לפנסי 'תאורת גנים' הניזונים מקולטי שמש ביום והופכים לתאורת שטח בלילה, באמצעות מיקבץ של עשרים וארבע נורות LED חזקות, שאין בהן ליבון. כאשר אדם מתקרב, חיישן תנועה גורם להגברת עוצמת התאורה. אישרנו שיטה זו לאחר שבדקנו את תהליך החישה ואת התגובה הרציפה של הגברת התאורה, ולא 'קפיצת מדרגה' ע"י הפעלת נורות נוספות, למשל. במכון 'צומת' מתכננים פנס LED ידני שיפעל בשיטה דומה: הוא ידלק כל השבת בעוצמה נמוכה, והפעלת חיישן על ידי מגע יד האדם יגביר את האור עד למקסימום בהליך רציף. לפי האמור לעיל - גם ב'תאורת גנים' - יש צורך גם בבדיקת פעולת החיישן עצמו - שהוא 'פעיל' כל הזמן ויש בו רק שינוי זרם ולא הפעלה.

מצלמות בשבת - מאתר צמת - מערכות מיגון ואבטחה - צומת - מפגש בין הלכה לטכנולוגיה

(ב) חיישן תנועה - על מנת לחסוך בצילום/שמירה בזיכרון, כך שכשמתרחש אירוע, לא יהיה צורך לדפדף שעות צילום מיותרות, פועלות מרבית המצלמות באופן כזה שרק כאשר חיישן המצלמה מזהה תמונה, הוא מפעיל את המצלמה או את פעולת השמירה בזיכרון. מקרה זה הוא חמור מעט יותר מקודמו, משום שמעבר האדם מול המצלמה מחבר, לכאורה, מעגל חשמלי של צילום או של שמירה בזיכרון. המלצתנו, במקרה כזה, היא לתכנת את המצלמה כך שתצלם ותשמור בזיכרון את כל המתרחש בשבת, ללא כל השפעת מעבר אדם. אמנם אם המצלמה מצלמת באופן רציף, ורק ניתוח התמונה מורה לשמירה בזיכרון (כאשר לניתוח התמונה יש משמעות של תנועה) יתכן והדבר מותר, משום שהשפעת האדם כאן היא עקיפה מאד. (ג) צילום לילה - מצלמות המיועדות לצלם בחשיכה פועלות בשיטות שונות. הנפוצה שבהן היא בתחום האינפרא אדום. במקרה כזה, כאשר האדם מחשיך את המתחם בו נמצאת המצלמה הוא מעביר את מצב המצלמה ממצב צילום יום למצב צילום לילה, מעבר זה מתרחש באמצעות מיתוג חשמלי האסור בשבת.

אספקלריא תשפ"א גליון א' עמ' 23

ראשית חשוב לדעת את ההבדל שבין המצלמות השונות. ישנן כאלה הפועלות עלידי גלאי תנועה והן בעייתיות ביותר כי במצלמות אלה כאשר האדם נכנס אל תוך הטווח של הגלאי הרי הוא למעשה גורם להפעלת המצלמה. מאידך ישנן כאלה המצלמות ללא הרף ואשר בהן הבעיה בכניסה לתוך הטווח היא לא בהפעלת המצלמה אלא רק בשינוי התמונה המתקבלת. יחד עם זאת חשוב לציין כי לא פעם מצהירים המתקינים בפני לקוחותיהם המצלמה פועלת באופן רציף ללא גלאי תנועה בעוד שמדובר ב'חצי אמת' שכן בדרך כלל גם המצלמות הפועלות ברציפות אינן מקליטות ואוגרות את התמונות שהן מצלמות אלא רק כאשר הן 'חשות' בתנועה מסוימת בטווח פעילותן כך שהאדם הנכנס לשם עדיין גורם להפעלת ההקלטה והאגירה בזיכרון. כאשר מדובר במצלמה מהסוג שמצלם ללא הרף וגם אוגר הכל בזיכרון, הרי שמבחינה טכנית ברוב המקרים שינויי התמונה אינם גורמים להגברת זרם החשמל אלא רק משנים את צורת העברת הזרם הקיים הגרל"י הלפרין זצ"ל בתשובתו האמורה מתייחס אכן להגדרות ההלכתיות המדויקות של נתון זה. הנידון אודות איסור כותב' או רושם' מתעורר לכאורה בעקבות המסך אשר בו מוקרנות התמונות עם זאת מעיקר הדין מדובר בגדר כתב שאינו מתקיים או למטה מכך. אך עדיין עצם הימצאות המסך היא בעייתית לפחות משום אוושה מילתא' נידון נוסף הוא באשר לאגירת התמונות בזיכרון אשר יש לדון בו משום תיקון מנא מדרבנן לפחות.

כמובן שחומרת השאלה תלויה במידת הצורך התועלת והעניין שיש לאדם העובר דרך המצלמות בשבת אם הוא זקוק למשל לצילום דמותו כדי שיזהו אותו מבפנים ויפתחו לו את הדלת או שהוא עובר ומסתובב באזור עם סיכון מסוים כך שחשוב ונוח לו אישית שיש מצלמות שעוקבות ברציפות אחר תנועותיו אם לשם עזרה בשעת הצורך ואם לשם בדיקה שלאחר מעשה או שמא יש לו רק עניין כללי מכל סיבה שהיא בעצם פעילות המצלמות שבביתו או בבניין ואזור מגוריו המתעדות את המתרחש שם או שהוא בכלל רק עובר לתומו במקום בו פועלות מצלמות כאשר הוא עצמו אין לו שום עניין בהן כל אחד מן המצבים האמורים או דומים להם עשויים להשליך על ההתייחסות ההלכתית בקביעת ההגדרה כ'פסיק רישא דניחא ליה' או כ'פסיק רישא דלא ניחא ליה'. האם יש פתרון ?

לאור ניתוחו המעמיק התווה הגרל"י הלפרין בתשובתו ההלכתית האמורה את האפשרויות לשימוש במצלמות אבטחה בשבת כאשר הדבר נצרך בגלל סיבה ביטחונית או אחרת כדלהלן :

✓ יש להעדיף את המצלמות מהסוג שמצלמות כל הזמן ולא להשתמש באלה המופעלות באמצעות גלאי תנועה כמובן שיש להקפיד על כך שגם ההקלטה ואגירת התמונות תהיה רציפה ולא תופעל רק בעקבות תנועה במקום

- ✓ כדי לצאת מכל החששות והפקפוקים רצוי להתקין את המצלמות בצורה המשאירה אפשרות לאנשי המקום הקבועים לעבור בדרך צדדית הידועה רק להם מבלי להיקלט בטווח הראייה של המצלמות
- ✓ בנוסף תכנון המערכת צריך להיות בצורה כזו שבכל מחזור זמן מסוים החוזר על עצמו באופן קבוע פעילות המצלמות תיפסק לחלוטין לפרק זמן קצר שיאפשר עקרונית לאדם להספיק לעבור במקום מבלי להיקלט כלל במצלמות כך מרוויחים אנו שכאשר האדם עובר בטווח המצלמה אין וודאות לכך שדמותו תקלט בה ובכך למעשה אנו מנתקים את הקשר המחויב בין מעשה הליכתו שם לפעולת המצלמה דבר המוגדר הלכתית כ'אינו פסיק רישא' מדובר בחידוש גאוני של הגרל"י הלפרין על בסיס מילים מספר בדברי ה'מגן אברהם' (סימן שדמ סק"א) וכפי שהרחיב בכך בכמה מקומות בספרו שו"ת מעשה חושב' חלק א סימן יב אותיות כא כב, חלק ח סימן א אות ד סימן ב אות ה סימן ו אות ג,
- ✓ במקום שמחמת הסיכונים הביטחוניים לא ניתן לקחת את הסיכון שאולי מישוהו יעבור באיזור ולא ייקלט במצלמה, הפתרון יהיה בהתקנת מספר מצלמות מרוחקות מעט זו מזו אשר כל אחת מהן מתוכננת למחזורי כיבוי והדלקה נפרדים כך שכלפי כל מצלמה אין וודאות שהיא אכן מצלמת ברגע זה אולם יחד עם זאת אנו מבטיחים לעצמנו שהאדם העובר את כל המסלול ייקלט בדרכו באחת מן המצלמות מבלי יכולת להתחמק.
- ✓ כאשר אין צורך במסך עליו מוקרנות התמונות יש לכבותו בשבת גם במקום הצורך יש למקם אותו במקום נסתר ולא גלוי לעין משום חשש אוושה מילתא'.

הנחיות המכון למצלמות עם מצב שבת לאור היסודות שהציב הגרל"י הלפרין גיבשו במכון המדעי טכנולוגי להלכה דף הנחיות מפורטות אותן יש ליישם במצלמות אבטחה אשר תהיינה מותרות לשימוש בשבתות וחגים כדלהלן:

- ❖ במצב שבת' הקלטת המצלמות נעשית בצורה רציפה ללא שום תגובה כתוצאה מחיישני התנועה לא על עצם הפעלת המצלמות ולא על ההקלטה ואגירת התמונות בזיכרון.
 - ❖ המסך במידה והוא קיים יהיה מכובה ומנותק לחלוטין אם יש דרישה ביטחונית או בטיחותית להפעלתו יש לפנות למכון לקבלת הנחיות מיוחדות לגביו.
 - ❖ המצלמות המאושרות לפעילות בשבת צריכות להיות ממוקמות כך שהן מכסות אך ורק מקומות בהם עוברים בהליכה כגון כניסות מעברים מסדרונות ופרוזדורים ולא מקומות ששולים בהם למשך זמן רצוף כמו בתי כנסיות ובתי מדרשות ובתוך בתים פרטיים פנימה.
 - ❖ המצלמות תהיינה מתוכננות כך שאחת לעשר דקות או לרבע שעה הן יתנתקו למשך זמן מסוים שייקבע מראש על ידי המתקינים בהתאם לנתוני השטח. תואי המצלמות וטווח פעילותן ועל פי ההוראות שבידם פרק זמן זה אמור לאפשר מעבר לאדם ההולך כדרכו בלי להיקלט כלל במצלמות לחילופין כאשר יש אילוף ביטחוני תתבצע התקנת מספר מצלמות מרוחקות זו מזו בצורה המכסה שטח נרחב יחסית כאשר כל אחת מהן מתנתקת במועד קבוע אחר.
 - ❖ במקומות בהם מתגוררים דיירים קבועים וכדומה תיבדק הדרך להשאיר מעבר מפותל כלשהוא שלא בדרך הישירה הרגילה אשר לא יהיה מכוסה ע"י המצלמות ויהיה ידוע אך ורק לדיירים הקבועים ניתן לבצע זאת על ידי תכנון בעת התקנת המצלמות ומיקומן שחלק מן השטח יישאר סטרילי ולא מכוסה על ידי שום מצלמה.
 - ❖ דרך מעשית ופשוטה יותר היא באמצעות התוכנה בהחשכת חלק מטווח הקליטה של המצלמות ויצירת בלוק שחור' של אזורים מסוימים בשטח המצולם על ידי המצלמה (לא רק במסך).
 - ❖ בכל מצלמה ובכל מערכת מצלמות תותקן אופציית טיימר שבת' אשר ניתן לכוון מערב שבת שבשעות מסוימות המצלמות כלל לא יפעלו. אופציה זו נועדה למשל למצלמות שבקרבת בתי כנסיות ובתי מדרשות שאין שם צורך בטחוני בפעילות המצלמות בשעות התפילות כאשר המקום שוקק חיים ניתן כמובן להשתמש בה גם במקומות פרטיים או ציבוריים אחרים כאשר רוצים לקבוע מראש זמנים שבהם יהיה ניתן לעבור להיכנס ולצאת מבלי להיקלט כלל במצלמות.
 - ❖ המצלמות יעברו ל'מצב שבת' באופן אוטומטי על ידי מערכת ייעודית מובנית כאשר במקומות הנוהגים בהם יום טוב שני של גלויות' תתבצע התאמה לכך.
- לצורך בקרה, המכון המדעי טכנולוגי להלכה יחזיק בידו רשימה של כל האתרים בהם הותקנו המצלמות הנושאות את אישורו המכון גם דורש להעביר את רשימת ההנחיות לידי הלקוחות על מנת שהם יוכלו לעקוב בעצמם אם אכן מוצו כל האופציות ובוצעו כל ההנחיות.

שאלה נפוצה שהרבה אנשים נתקלים בה במקומות רבים נוגעת לבנייני מגורים אשר וועדי הבתים מתקינים בהם מצלמות בהתאם להחלטת רוב הדיירים חרף התנגדות מיעוט הדיירים שומרי התורה והמצוות. לגבי מקרים שכאלה יש להדגיש תחילה שלא ניתן לסמוך על מה שנאמר מפי הדיירים וגם לא מפי המתקינים שהמצלמות פועלות ללא הרף כי בהחלט יתכן שלא מדובר במצלמות המצלמות גם כאשר אין שום תנועה בטווח הראייה שלהן אלא הכוונה רק שהן אף פעם לא מנותקות אולם הפעלתן נעשות על ידי גלאי תנועה ורק ברגע שגוף מסוים עובר בטווח הקליטה המצלמה מתחילה לפעול. בנקודה זו יש לציין שכיום מרבית מצלמות האבטחה פועלות באמצעות גלאי תנועה כדי לחסוך בבלאי וגם כדי לאפשר דפדוף ובדיקה מהירה יותר של הצילומים במקרי הצורך. נוסף על כך הזכרנו גם קודם לכן כי כאשר אומרים שהם מצלמות ברציפות כל הזמן עדיין יתכן כי ההקלטה והאגירה בזיכרון מופעלות באמצעות חיישן תנועה היות ונקודה זו היא חשובה ומשמעותית מאד מבחינה הלכתית לעניין שבת יש צורך לברר פרטים אלו לאשורם בצורה המדויקת ביותר אצל המתקינים המוסמכים של המצלמות ולא לסמוך על דברים לא מדויקים ולא בדוקים. בדרך כלל במידה ואכן המצלמות פועלות ומצלמות ללא הרף ההנחה היא שבמקרה שמדובר בדייר שהתנגד להצבת המצלמות ובנוסף לדעתו הן מיותרות גם מבחינה בטיחותית הרי שאם אין אפשרות אחרת, ניתן להתיר לו לעבור דרך המצלמות בשבת.

יחד עם זאת לתוספת הידור רצוי במידת האפשר לבדוק בימות החול האם קיימת אפשרות להיכנס לבנין מס הצד בהצמדות לקר... מבלי להיקלט בעין המצלמוץ, במידה ותתגלה דרך כזו, ראוי להשתדל ללכת בשבת בדרך זו, לפחות יש לנסות למצוא את הדרך אשר ההליכה בצורה כזו אינה פס"ר להיקלט בעין המצלמות. לפעמים הדבר יתכן שמעבר במסלול מסויים נותן אפשרות שהמצלמה לא תקלוט את דמות האדם העובר.

אם אכן תימצא דרך לעבור מבלי שהדבר יהיה 'פסיק רישא' להיקלט בעין המצלמות הרי שהפתרון יהיה תקף גם אם המצלמות מופעלות על ידי גלאי תנועה כאשר לגבי החשש של הפעלת המצלמות או לחילופין ההקלטה והאגירה בזיכרון. ניתן גם לבחון בימות החול דרכים שונות בהן לעיתים בהליכה איטית ללא תנועות גוף מהירות לא תמיד גלאי התנועה מזהה את תנועת האדם אבל אם לא נמצאה דרך כזו ובנוסף המצלמות מופעלות על ידי גלאי תנועה הבעיה היא חמורה ואז יש לנהוג לפי מה שהתווה בשו"ת מעשה חושב חלק ח סימן ב לגבי הליכה במקום שמותקנים בו חיישני תנועה הגורמים להדלקת תאורה לפי הסדר הבא :

- הדרך המובחרת ביותר היא להמתין במרחק מה מטווח המצלמות עד שאדם אחר יעבור שם ויגרום להפעלת הגלאי ואז לעבור מיד אחריו.
- כשאין אפשרות כזו יש להתיר לשלוח ילד קטן שיעבור דרך המצלמות ולעבור מיד אחריו.
- בשעת הדחק ובמקום הצורך כאשר אין שום אפשרות אחרת יש לשקול את האפשרות לעבור בהליכה לאחור שאולי נחשבת כ'שינוי' לעניין זה

זוי העמודים וחשוקיהם גליון ט"ז עמ' נ"ג

מדי שבת בשבתו אנו מתפללים במנין ותיקין ולאחר התפילה יש לנו שיעור של שעה וחצי בגמרא והלכה. כדי שנוכל ללמוד רעננים בשיעור מתקיים מיד לאחר התפילה קידוש בבית הכנסת עם עוגות וקוגל אטריות כאשר הקוגל מונח על פלטה חשמלית כל השבת. לאחרונה אנו מגיעים בשבת בבוקר לקידוש ורואים שחסר כמות נכבדת של קוגל מסתבר שיש אנשי דלא מעלי שנכנסים בליל שבת לבית הכנסת ואוכלים כמות ניכרת מהקוגל שהכנו לצורך הקידוש עלה בדעתנו להתקין מצלמה בבית הכנסת ולכוון אותה שתפעל רק בשעה שאין בה מתפללים וכמובן שתכבה בשעות שהמתפללים מתחילים להגיע לתפילה ובעזרת השם נוכל לתפוס את הגנבים בעזרת המצלמה השאלה האם מותר לעשות כן שמצד אחד אנו מכשילים את הגנבים כשהם עוברים ליד המצלמה הם כאילו מנציחים את עצמם על המסך אך מצד שני הרי הגנבים לא יודעים על קיום המצלמה ואם כן כשהם נכנסים לבית הכנסת כשמצלמה פועלת דינם רק כמתעסק ואינם עוברים על איסור. ואם כן אולי מותר להתקין את המצלמה ?

תשובה. לכאורה מותר וכמו שאמר מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ומרן בעל השבט הלוי ומרן הגר"נ קרליץ שליט"א (הובא בארחות שבת פרק כו הערה מד) שההולך ברחוב ויודע שבעברו ליד בנין מסוים ידלק אור אין בזה איסור והטעם כיון שהאדם אינו מעוניין באור הזה כלל ואין לו קשר ישיר למלאכה אלא היא נדלקת בריחוק ממנו ואין כאן תועלת המיוחסת אליו אין זה מלאכת מחשבת שאטו אם יהיה לוויין בשמים המצלם מי שהולך בארץ נימא שיאסר לילך אם ידוע שתמונתו נרשמת עכשיו במצלמת הלוויין. ופשוט שאין בזה איסור כיון דאין לאדם שום קשר למלאכה הזו והיא נפעלת בריחוק ממנו ואין לו תועלת ממנה אין זו מלאכת מחשבת כלל. אמנם נראה שאף שאין איסור לגנב לעבור ליד המצלמה, אבל בכל זאת אין זה כבוד שבת להתקין מצלמה שתצלם את העוברים ושבים ובפרט שכל מטרת ההתקנה היא 'לצורך שבת' ואין הקוגל כ"כ חשוב שבשביל זה צריך להתקין מצלמה, אך העצה היא, לכתוב שלט שהמקום מצולם, וזה מותר למרות שנראה כשקר, ובזה כבר די להרתיע את הגנבים (האם תואם את האמור בשם הרב קרליץ בתחילת הדברים ?).